

Jämställdhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet 30 motionsyrkanden om jämställdhet från den allmänna motionstiden hösten 2013.

Motionsyrkandena handlar om en jämställd arbetsmarknad, jämställda löner, lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, jämställdhetsplaner och jämställdhetsintegrering. Frågor rörande hedersrelaterat våld och förtryck, våld inom socialt arbete och avskaffande av positiv särbehandling m.m. behandlas också.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör komma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Därmed tillstyrks ett motionsyrkande om förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 14 reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	8
En jämställd arbetsmarknad	8
Motionerna	8
Utskottets ställningstagande	9
Jämställda löner	12
Motionerna	12
Utskottets ställningstagande	13
Medlingsinstitutet	14
Motionerna	14
Utskottets ställningstagande	15
Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner	16
Bakgrund	16
Motionerna	17
Utskottets ställningstagande	17
Jämställdhetsplaner	17
Bakgrund	18
Motionen	18
Utskottets ställningstagande	18
Jämställdhetsintegrering och nationell resurs för jämställdhetsarbete	19
Motionerna	19
Utskottets ställningstagande	19
Hedersrelaterat våld och förtryck, m.m.	21
Motionerna	21
Utskottets ställningstagande	23
Våld inom socialt arbete	27
Motionen	27
Utskottets ställningstagande	28
Avveckling av positiv särbehandling	28
Motionen	28
Utskottets ställningstagande	29
Övriga förslag om jämställdhet	29
Motionerna	30
Utskottets ställningstagande	30
Reservationer	32
1. En jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (S)	32
2. En jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (SD)	33
3. Jämställda löner, punkt 2 (S, MP, V)	34
4. Medlingsinstitutet, punkt 3 (MP)	34
5. Medlingsinstitutet, punkt 3 (V)	35
6. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 4 (SD)	36

7. Jämställdhetsplaner, punkt 5 (S, MP)	36
8. Jämställdhetsintegrering, punkt 6 (S, MP)	37
9. Nationell resurs för jämställdhetsarbete, punkt 7 (S)	38
10. Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 8 (M, FP, C, KD)	38
11. Övriga förslag om hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 9 (SD)	39
12. Våld mot utsatta grupper, punkt 10 (V)	40
13. Stöd till unga som lämnat sina familjer, punkt 11 (MP, SD, V)	40
14. Avveckling av positiv särbehandling, punkt 14 (SD)	41
Särskilda yttranden	42
1. Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap, punkt 12 (MP)	42
2. Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap, punkt 12 (V)	42
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En jämställd arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A203 av Eva Flyborg m.fl. (FP),

2013/14:A218 av Jasenko Omanovic och Susanne Eberstein (båda S),

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 2,

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings

Backa (båda S) yrkande 1 och

2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (S, MP, V)

3. Medlingsinstitutet

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A212 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1,

2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings

Backa (båda S) yrkandena 2 och 3 samt

2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 4 (MP)

Reservation 5 (V)

4. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A212 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 10.

Reservation 6 (SD)

5. Jämställdhetsplaner

Riksdagen avslår motion

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 7 (S, MP)

6. Jämställdhetsintegrering

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A228 av Anna Steele (FP) och

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 8 (S, MP)

7. Nationell resurs för jämställdhetsarbete

Riksdagen avslår motion

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 9 (S)

8. Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör komma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 9 och avslår motionerna

2013/14:A267 av Stefan Svanström (KD) och

2013/14:A391 av Henrik Ripa (M).

Reservation 10 (M, FP, C, KD)

9. Övriga förslag om hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motion

2013/14:A297 av Anna Steele (FP).

Reservation 11 (SD)

10. Våld mot utsatta grupper

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 10 och

2013/14:A290 av Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S).

Reservation 12 (V)

11. Stöd till unga som lämnat sina familjer

Riksdagen avslår motion

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 12.

Reservation 13 (MP, SD, V)

12. Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap

Riksdagen avslår motion

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 13.

13. Våld inom socialt arbete

Riksdagen avslår motion

2013/14:A367 av Meeri Wasberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

14. Avveckling av positiv särbehandling

Riksdagen avslår motion

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 14 (SD)

15. Övriga förslag om jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A328 av Annika Qarlsson och Solveig Zander (båda C) och

2013/14:A341 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S).

Stockholm den 20 februari 2014

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Jessica Polfjärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Polfjärd (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Mattias Karlsson (SD), Jenny Petersson (M), Penilla Gunther (KD), Göran Lindell (C) och Ali Esbati (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas 30 motionsyrkanden om jämställdhet från den allmänna motionstiden hösten 2013.

Motionsförslagen återges i bilagan.

Utskottets överväganden

En jämställd arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kvinnors ställning på arbetsmarknaden och arbetsmiljön inom den offentliga sektorn. Jämför reservationerna 1 (S) och 2 (SD).

Motionerna

Socialdemokraterna anser i kommittémotion 2013/14:A288 yrkande 2 av Ylva Johansson m.fl. att kvinnors ställning på arbetsmarknaden bör stärkas. Kvinnor tjänar mindre än män, får i högre grad deltids- och tidsbegränsade anställningar än fasta anställningar och används ofta som flexibilitetsbuffertar på arbetsmarknaden. Korta anställningar innebär mer ensidiga arbetsuppgifter och sämre utvecklingsmöjligheter på jobbet. Att sakna anställningstrygghet ökar utsattheten på arbetsplatsen och gör det svårare att ställa krav och sätta gränser. Det krävs en politik som är inriktad på att fler ska kunna arbeta och på att öka sysselsättningsgraden för framför allt kvinnor.

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:A405 yrkande 11 av Mattias Karlsson m.fl. att villkoren för anställda inom den offentliga sektorn måste förbättras. Att arbetsvillkoren, arbetsmiljön och löneutvecklingen är dålig inom den offentliga sektorn och att detta drabbar många kvinnor och en del män är ett stort problem. Den viktigaste åtgärden för att komma till rätta med stress, arbetsskador och andra uttryck för en dålig arbetsmiljö är enligt motionärerna en kraftig personalförstärkning inom vården och omsorgen.

Jasenko Omanovic och Susanne Eberstein (båda S) anför i motion 2013/14:A218 att kvinnor ska ha samma möjligheter till arbete och egen försörjning som män. Därför måste alla hinder röjas ur vägen för kvinnors rätt till arbete och utbildning. Det är viktigt att jämställdhet integreras i insatser mot bl.a. ungdomsarbetslösheten så att de kommer såväl kvinnor som män till del. Arbetsförmedlingen behöver därför se över både utbudet av och anvisningar till arbetsmarknadsutbildningar och andra aktiva insatser så att kvinnor och män får lika tillgång till programutbudet. Jämställdhetsperspektivet i Arbetsförmedlingens arbetssätt måste också förstärkas.

Hannah Bergstedt m.fl. (S) framhåller i motion 2013/14:A388 yrkande 3 att unga kvinnor och män vill leva sina liv jämställt och ha både rätten, möjligheterna och förutsättningarna att vara ekonomiskt självständiga och självförsörjande genom sina arbeten. De vill också ha förutsättningar som gör att de kan förena arbetsliv och föräldraskap. Många kvinnor har dock

fortfarande huvudansvaret för det obetalda hemarbetet. Politiska beslut måste därför fattas som gör att alla unga kvinnor och män har rätt, möjlighet och förutsättningar att forma sina liv.

Eva Flyborg m.fl. (FP) föreslår i motion 2013/14:A203 att ett nationellt jämställdhetsindex inrättas. Indexet ska vara en form av frivillig jämställdhetsmärkning som innebär att företag som vill jämställdhetsmärkas tillgängliggör information om jämställdhetsarbetet i företaget. Ett pris delas ut till det företag som har åstadkommit bäst resultat i sitt jämställdhetsarbete. Syftet med indexet är att få fart på det verkliga jämställdhetsarbetet i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för både kvinnors och mäns deltagande är relativt goda internationellt sett. Sverige har också internationellt sett en hög andel kvinnor i arbetskraften. År 2012 uppgick sysselsättningsgraden för kvinnor i åldrarna 20–64 år till 76,8 procent och sysselsättningsgraden för män till 81,9 procent, jämfört med 62,3 procent för kvinnorna och 74,5 procent för männen i EU-28 (Eurostat). Kvinnors sysselsättningsgrad är högst i Sverige bland EU-28.

Utskottet vill dock samtidigt understryka att det fortfarande finns stora brister i jämställdheten mellan kvinnor och män. Trots ett mångårigt arbete för att stärka förutsättningarna för jämställdhet har kvinnor och män olika möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och i näringslivet, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet och att kunna kombinera arbete och familjeliv. Löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, skillnader i sjukskrivningar och uttaget av föräldrapenningen samt underrepresentationen av kvinnor i ledande befattningar är till stor del ett uttryck för att kvinnors och mäns verkligheter i arbetslivet alltjämt skiljer sig åt. För att komma till rätta med dessa brister krävs långsiktiga åtgärder.

Utskottet noterar inledningsvis att Arbetsförmedlingen i enlighet med sitt regleringsbrev för budgetåret 2014 senast den 2 maj 2014 ska lämna en samlad redovisning och analys av hur myndigheten arbetar för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och hur myndigheten fullgör sina uppgifter enligt sin instruktion. I samband med denna redovisning ska Arbetsförmedlingen genomföra en jämställdhetsanalys av två arbetsmarknadspolitiska program.

Utskottet välkomnar att regeringen fortsätter det reformarbete som initierades under den förra mandatperioden för att påskynda utvecklingen inom områden som är strategiskt viktiga för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Ett sådant strategiskt viktigt område handlar om att bryta förlegade könsmonster i samhället och minska den könsuppdelade arbetsmarknaden. Utskottet delar regeringens inställning att en viktig orsak till den könsuppdelade arbetsmarknaden är de utbildningsval som kvinnor och män gör. Dessa val påverkar i stor utsträckning vilka yrken som kvinnor och män

kommer att ha och får därmed stora konsekvenser för lönerna. Utskottet noterar att regeringen har satsat på en rad åtgärder för att främja jämställdheten i skolan och högskolan. Till exempel har Statens skolverk fått i uppdrag att genomföra insatser inom skolväsendet (U2011/7067/S och U2012/3983/S). Flickor och unga kvinnor, pojkar och unga män, ska ges möjlighet att i förskolan och skolan pröva och utveckla sin förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet. Satsningen ska bl.a. ge förskolechefer, rektorer, förskollärare, lärare och fritidspedagoger ökad kunskap om hur undervisningen, sociala relationer och de arbetssätt som används i lärandet kan påverka flickors och pojkars resultat. Uppdraget ska slutredovisas i mars 2015. Statens skolverk har också fått ett tilläggsuppdrag (U2013/5044/S) att under 2013 och 2014 genomföra en samlad insats i syfte att öka antalet och andelen män som arbetar som förskollärare och barnskötare i förskolan. Uppdraget ska redovisas årligen i myndighetens årsredovisning och slutredovisas senast i mars 2015. Regeringen har tillsatt en delegation med särskild uppgift att verka för att öka flickors och kvinnors intresse för matematik, naturvetenskap, teknik och informations- och kommunikationsteknik, och en annan delegation för jämställdhet i högskolan. Därtill har Högskoleverket fått i uppdrag att analysera könsskillnader på lärarutbildningen.

Ett annat strategiskt viktigt område är fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet mellan kvinnor och män som har ett nära samband med kvinnors möjlighet att delta fullt ut på arbetsmarknaden och som påverkar kvinnors och mäns möjligheter att förena föräldraskap och familjeliv med yrkesarbete. För att kunna utforma riktade insatser som bidrar till en jämnare fördelning av det obetalda arbetet noterar utskottet att Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av regeringen har genomfört en tidsanvändningsstudie (IJ2008/2170/JÄM). Av SCB:s rapport Nu för tiden - En undersökning om svenska folket tidsanvändning år 2010/11 (rapport 123 ur serien Levnadsförhållanden) framgår att kvinnor lägger allt mindre tid på hemarbete och mer tid på förvärvsarbete medan det omvända förhållandet gäller för män. Män förvärvsarbetar dock fortfarande ungefär 90 minuter mer än kvinnor en genomsnittlig vardag. Kvinnor arbetar fortfarande mer obetalt än män. Resultaten från tidsanvändningsstudien visar att fördelningen av hemarbete i barnfamiljer har blivit mer jämställd, men också att utvecklingen går långsamt framåt. Utskottet noterar att regeringen har gett SCB i uppdrag att initiera en utveckling av nya insamlingsmetoder (U2012/5006/JÄM). I uppdraget ingår även att förvalta insamlad tidsanvändningsdata, att sprida information och kunskap om tidsanvändningsundersökningen samt att bistå användare av statistiken.

Utskottet kan konstatera att regeringen har genomfört ett flertal insatser för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt deltagande i arbetslivet. Bland insatserna som regeringen beslutat om ingår bl.a. skattereduktion för utgifter för hushållsarbete. Även regeringens jämställdhetsbonus avser att stärka förändrarnas incitament att fördela föräldraledigheten jämnt. Utskot-

tet noterar även att de förväntade effekterna av regeringens arbetslinje är större för kvinnor än män, vilket på sikt kan förbättra förutsättningarna för en ekonomisk jämställdhet. Till exempel har jobbskatteavdragets fokusering på låg- och medelinkomsttagare inneburit att drivkraften till arbete har stärkts mer för kvinnor än för män. Därtill kan nämnas att Försäkringskassan i sitt regleringsbrev för 2013 bl.a. har fått i uppdrag att ge föräldrar goda kunskaper om föräldraförsäkringens regelverk och därmed skapa förutsättningar för valfrihet, ett jämställt föräldraskap och makt över sin livssituation (S2012/8858/SAM). SCB har fått i uppdrag att genomföra en enkätstudie om jämställt föräldraskap riktad till föräldrar.

Bra arbetsmiljö är enligt utskottet en viktig faktor för att fler människor ska få möjlighet att kunna arbeta längre och utan risker för ohälsa. Trots att den fysiska arbetsmiljön stadigt har förbättrats kvarstår problem. Det gäller bl.a. inom vissa kvinnodominerade yrken och branscher som exempelvis vård och omsorg. Utskottet noterar att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förhindra att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem (A2011/2209/ARM). Uppdraget ska slutredovisas i mars 2015. Regeringen har även gett Statens beredning för medicinsk utvärdering ett flerårigt uppdrag att bistå Försäkringskassan med kunskapsöversikter i frågor som rör arbetsskador (IJ2010/2268/JÄM).

När det gäller jämställdhetsarbetet i företagen noterar utskottet att regeringen 2009 antog en strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Strategin innehåller insatser för en jämnare fördelning av makt och inflytande, bl.a. insatser för att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser och stötta myndigheter att få fler kvinnor till chefs- och expertbefattningar. Utskottet noterar att regeringen under våren 2011 beslutade att lämna bidrag till Almi Företagspartner AB (Almi) för att samordna och genomföra en del av ett fyraårigt program vars syfte är att främja kvinnors företagande. Satsningen är en fortsättning på de program som genomfördes 2007–2010. Programmet ska bidra till att nyföretagandet bland kvinnor ökar och att fler av de företag som drivs av kvinnor växer. Programmet ska även bidra till att fler kvinnor kan tänka sig att starta företag, välja att driva företag på heltid och anställa. Inom ramen för programmet ska minst 100 kvinnor tilldelas stipendier för valfri ledarskaps- eller styrelseutbildning samt erbjudas deltagande i ett mentorskapsprogram. Adepterna ska i första hand vara kvinnor som äger företag och vill få företaget att växa.

Utskottet noterar också att även inom näringslivet har flera initiativ tagits för att öka andelen kvinnor på ledande positioner. Som exempel på sådana initiativ kan nämnas stiftelsen Allbright och projektet Battle of the numbers. Allbright verkar för mer diversifierade ledningsgrupper och styrelser. Syftet är att utveckla och förstärka svenskt näringsliv så att svenska bolag kan bli mer lönsamma och fungera som en förebild för resten av världen. En del av Allbrights arbete består i att kontinuerligt presentera konkreta åtgärder som företag som vill bli mer jämställda kan använda sig

av. Battle of the numbers är ett projekt för storföretag som vill gå från ord till handling när det gäller att öka andelen kvinnor på ledande positioner. Projektet inkluderar de verkställande direktörerna för tio av Sveriges största företag.

Därtill noterar utskottet att SCB under 2013 genomförde en enkätundersökning bland ca 1 000 företag på regeringens uppdrag. Syftet med undersökningen var att öka kunskapen om de bakomliggande faktorer, attityder och värderingar som kan styra utvecklingen i företagen. Resultatet av undersökningen kommer att ge ett värdefullt underlag för fortsatta överväganden om politiska insatser som kan stimulera företag att öka andelen kvinnor på ledande befattningar och i företagets styrelser.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att det ser fram emot att ta del av de resultat som Delegationen för jämställdhet i arbetslivet, den s.k. JA-delegationen (dir. 2011:80), kommer att redovisa i oktober 2014. Delegationen ska särskilt analysera vad regeringen och arbetsmarknadens parter kan bidra med inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen för att nå jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska också sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Mot bakgrund av det ovan sagda kan utskottet konstatera att regeringens insatser för att främja en jämställd arbetsmarknad och ett jämställt arbetsliv är omfattande. Därmed avstyrks motionerna 2013/14:A203 (FP), 2013/14:A218 (S), 2013/14:A288 (S) yrkande 2, 2013/14:A388 (S) yrkande 3 och 2013/14:A405 (SD) yrkande 11.

Jämställda löner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jämställda löner.

Jämför reservation 3 (S, MP, V).

Motionerna

Miljöpartiet anser i kommittémotion 2013/14:A292 yrkande 2 av Gunvor G Ericson m.fl. att staten som arbetsgivare har ett ansvar för lönesättningen inom statliga verksamheter men att den också har ett ansvar för att bidra till den samhällsutveckling som målet för jämställdhetspolitiken utgör. Staten bör därför ta initiativ till en handlingsplan för jämställda löner och för att osakliga löneskillnader motverkas.

Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S) framhåller i motion 2013/14:A279 yrkande 1 vikten av att verka för ökad jämlikhet mellan mans- och kvinnodominerade yrkesområden och branscher vad gäller löneläge. Enligt motionärerna finns det en bred uppslutning i Sverige kring kravet på mer jämställda löner men utvecklingen har gått i stå.

Utskottets ställningstagande

Målet om ekonomisk jämställdhet utgår från att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Trots att kvinnors ställning på arbetsmarknaden har stärkts och deras förutsättningar för ekonomisk självständighet har ökat, är det bestående lönegapet ett tydligt uttryck för kvinnors och mäns olika möjligheter i arbetslivet. Dessa löneskillnader får dessutom konsekvenser för kvinnors inkomster över hela livsrytmen, från tiden som yrkesarbetande fram t.o.m. pensionen.

För att komma till rätta med dessa brister krävs långsiktiga åtgärder. I skrivelsen Jämställdhetens inriktning 2011–2014 (skr. 2011/12:3, bet. 2011/12:AU6, rskr. 2011/12:149) redogör regeringen för kommande insatser för att komma till rätta med hinder för jämställda arbetsvillkor. Fortsatta prioriterade frågor är bl.a. lika lön för lika eller likvärdigt arbete, ofrivilligt deltidsarbete framför allt i den offentliga sektorn, kvinnors karriärmöjligheter och deltagande i beslutsfattande positioner.

Utskottet noterar att regeringen har tagit fram en serie indikatorer för att möjliggöra en uppföljning av jämställdhetspolitiken inom området ekonomisk jämställdhet. En indikator är individuell disponibel inkomst efter hushållstyp och antal barn i åldern 20–64 år. En annan indikator är kvinnors lön som andel (procent) av mäns lön efter sektor före och efter standardavvägning 1994–20xx. Syftet är att bidra till ökad kunskap för att därmed kunna säkerställa träffsäkra insatser.

Utskottet vill även i detta sammanhang lyfta fram Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80). Delegationen ska utreda kvinnors och mäns olika villkor och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. En utgångspunkt för delegationens arbete är den svenska arbetsmarknadsmodellen där parterna ansvarar för lönebildningen. Delegationen ska uppmärksamma frågor om livsinkomst och om hur individuella val vid en tidpunkt i livet kan få konsekvenser senare i livet. Delegationens arbete bör enligt utskottet avvaktas och utskottet avstyrker därför motionerna 2013/14:A279 (S) yrkande 1 och 2013/14:A292 (MP) yrkande 2.

Medlingsinstitutet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Medlingsinstitutets uppdrag.

Jämför reservationerna 4 (MP) och 5 (V).

Motionerna

Miljöpartiet anför i kommittémotion 2013/14:A292 yrkande 3 av Gunvor G Ericson m.fl. att jämställda löner och ekonomisk självständighet är en förutsättning för att åstadkomma ökad jämställdhet. Utvecklingen på jämställdhetsområdet går dock åt fel håll. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män består. Arbetet mot osakliga löneskillnader är ytterst ett ansvar för arbetsmarknadens parter, men politiken måste definiera målsättningar och skapa förutsättningar. Miljöpartiet föreslår därför att Medlingsinstitutet ges ett förtydligt uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadens parter föreslå aktiva åtgärder för jämställda löner.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:A212 yrkande 1 av Josefin Brink m.fl. att Medlingsinstitutets uppdrag är att bidra till en väl fungerande lönebildning, där den konkurrensutsatta industrin sätter märket för löneökningstakten. Men myndigheten ska också verka för jämställda löner. Dessa mål har i praktiken kommit att stå i motsättning till varandra. Detta blev tydligt i samband med avtalsrörelsen 2012 då Medlingsinstitutet tidigt slog fast att myndigheten inte skulle medverka till några avtal som översteg den löneökning som industriavtalet gav. Medlingsinstitutets tolkning av uppdraget innebar i praktiken att det inte var någon idé för fackförbunden att prioritera strukturell utjämning av löneskillnader mellan mans- och kvinnodominerade yrken. Vänsterpartiet anser därför att Medlingsinstitutets uppdrag behöver förändras så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska de strukturella löneskillnaderna mellan kvinno- och mansdominerade yrken omöjliggörs.

Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S) föreslår i motion 2013/14:A279 yrkande 2 att en utredning tillsätts i syfte att modernisera Medlingsinstitutets uppdrag. Motionärerna anser att förtroendet för statens del i lönebildningen måste återupprättas. Om staten ska ha fortsatt stort inflytande över alla anställdas löner är också staten förpliktigad att säkerställa att Medlingsinstitutets uppdrag och befogenheter är i takt med tiden. Myndighetens uppdrag ska inte, som i dag, kunna tolkas och praktiseras på ett sådant sätt att staten i praktiken motverkar jämställdheten. I yrkande 3 föreslås att regeringen förtydligar Medlingsinstitutets regleringsbrev och dess förordning med instruktion. Motionärerna anser att det

behövs en översyn av Medlingsinstitutets sätt att hantera både förväntad och faktisk löneglidning inom ramen för lönenormeringen och effekterna av sifferlösa avtal.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att slå fast att lönebildningen har en avgörande betydelse för konkurrenskraften, sysselsättningen, inflationen och andra viktiga delar av den samhällsekonomiska utvecklingen. En väl fungerande lönebildning kännetecknas av att mål som hög sysselsättning, prisstabilitet och en god reallönetillväxt blir möjliga att förena. Utskottet vill med anledning av flera motionsyrkanden om Medlingsinstitutets uppdrag framhålla att vissa förhållanden som är viktiga för jämställdheten i arbetslivet inte vare sig kan eller ska vara föremål för politisk styrning. Utskottet värnar den svenska modellen där parternas ansvar för lönebildningen genom att träffa kollektivavtal är en grundpelare. Statens roll inskränker sig till att skapa förutsättningar genom att lägga grunden för regelverket.

Medlingsinstitutets roll och ansvar inom ramen för denna modell är bl.a. att tillvarata och upprätthålla den samsyn som finns på arbetsmarknaden om att den konkurrensutsatta sektorn har en lönenormerande roll. En del i detta arbete innebär att samråda med parterna om de samhällsekonomiska förutsättningarna för löneförhandlingarna. I sitt arbete ska Medlingsinstitutet även analysera löneutvecklingen i ett jämställdhetsperspektiv. I sina överläggningar med arbetsmarknadens parter ska Medlingsinstitutet också uppmärksamma vikten av att de centrala kollektivavtalen konstrueras så att de främjar de lokala parternas arbete med lönefrågor i ett jämställdhetsperspektiv. Medlingsinstitutet ska i detta arbete samråda med Diskrimineringsombudsmannen. Utskottet anser sammantaget att Medlingsinstitutet har viktiga uppgifter i syfte att främja ett jämställdhetsperspektiv på lönefrågor. Det främsta ansvaret för att utjämna löneskillnaderna mellan kvinnor och män har dock arbetsmarknadens parter. Regeringen uppgift är att säkerställa att diskrimineringslagarna fungerar effektivt.

Utskottet vill också i detta sammanhang lyfta fram Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80). Delegationen ska utreda kvinnors och mäns olika villkor och lämna förslag på insatser som kan minska lönegapet mellan kvinnor och män. Delegationens arbete bör enligt utskottet avvaktas och utskottet avstyrker därför motionerna 2013/14:A212 (V) yrkande 1, 2013/14:A279 (S) yrkandena 2 och 3 och 2013/14:A292 (MP) yrkande 3.

Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner.

Jämför reservation 6 (SD).

Bakgrund

Enligt 3 kap. 10 § diskrimineringslagen (2008:567) ska arbetsgivare vart tredje år kartlägga och analysera dels bestämmelser och praxis om löner och andra arbetsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren, dels löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbeten som är att betrakta som lika eller likvärdiga. Syftet är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män.

Enligt 11 § samma kapitel ska arbetsgivare vart tredje år upprätta en handlingsplan för jämställda löner och där redovisa resultatet av kartläggningen och analysen enligt 10 §. I planen ska det anges vilka lönejusteringar och andra åtgärder som behöver vidtas för att uppnå lika lön för arbeten som är att betrakta som lika eller likvärdiga. Planen ska innehålla en kostnadsberäkning och en tidsplanering utifrån målsättningen att de lönejusteringar som behövs ska genomföras så snart som möjligt och senast inom tre år. En redovisning och en utvärdering av hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i en efterföljande handlingsplan. Skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

I juni 2013 gjorde riksdagen på förslag av arbetsmarknadsutskottet ett tillkännagivande om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner (bet. 2012/13:AU10, rskr. 2012/13:260). Utskottet menade att det behövs en lagstiftning som slår fast att lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner ska göras varje år. Endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner. Regeringen beslutade i september 2013 om tilläggsdirektiv (dir. 2013:86) till Utredningen om aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter (dir. 2012:80). Den särskilda utredaren har därigenom också fått i uppdrag att föreslå hur riksdagens tillkännagivande om lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner kan genomföras. Uppdraget ska redovisas i februari 2014.

Motionerna

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:A405 yrkande 10 av Mattias Karlsson m.fl. att partiet står bakom principen om lika lön för lika arbete. Det därför är oacceptabelt att det finns människor som får en lägre lön än vad de har rätt till endast på grund av på sin könstillhörighet. Partiet anser därför att regeringen snarast bör återkomma med besked om när de årliga lönekartläggningarna kommer att återinföras.

Vänsterpartiet framhåller i kommittémotion 2013/14:A212 yrkande 2 av Josefin Brink m.fl. att alla kollektivavtalsbundna arbetsgivare genomför lönerevisioner varje år. Det är därför både rimligt och naturligt att också kartläggning, uppföljning och uppdateringar av handlingsplaner för jämställda löner genomförs årligen. Vänsterpartiet uppmanar därför regeringen att skyndsamt följa riksdagens tillkännagivande och återkomma med ett lagförslag om ändrade regler för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att lönekartläggningar är ett väl fungerande instrument för att bl.a. synliggöra löneskillnader mellan kvinnor och män. Genom att strukturell lönediskriminering åskådliggörs kan riktade insatser sättas in för att minska löneskillnaderna.

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner har Utredningen om aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter (dir. 2012:80) också fått i uppdrag att föreslå hur riksdagens tillkännagivande kan genomföras (dir. 2013:86). Utredaren ska analysera för- och nackdelar med ett sådant förslag jämfört med den nuvarande regleringen, bl.a. med avseende på löneskillnader mellan kvinnor och män. Uppdraget ska redovisas i februari 2014.

Utskottet utgår från att de frågeställningar som motionärerna tar upp kommer att beredas inom Regeringskansliet när den pågående utredningen har presenterat sina förslag. Med hänsyn till detta får motionerna 2013/14:A405 (SD) yrkande 10 och 2013/14:A212 (V) yrkande 2 anses tillgodosedda och avstyrks.

Jämställdhetsplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om jämställdhetsplaner.

Jämför reservation 7 (S, MP).

Bakgrund

Enligt 13 § diskrimineringslagen (2008:567) ska arbetsgivare vart tredje år upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete. Planen ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs på arbetsplatsen och en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som arbetsgivaren avser att påbörja eller genomföra under de kommande åren. Planen ska också innehålla en översiktlig redovisning av den handlingsplan för jämställda löner som arbetsgivaren ska göra enligt 1 §. En redovisning av hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i en efterföljande plan. Skyldigheten att upprätta en jämställdhetsplan gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

Motionen

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:A288 yrkande 7 av Ylva Johansson m.fl. att partiet vill ha en lagstiftning som slår fast att planer för jämställdhetsarbete ska göras varje år. Endast arbetsgivare med färre än tio anställda ska vara undantagna från denna skyldighet.

Utskottets ställningstagande

Jämställdhetsplaner är enligt utskottet ett viktigt instrument i det aktiva jämställdhetsarbete som ska bedrivas på arbetsplatserna. Lagens krav om att arbetsgivare med fler än 25 arbetstagare vart tredje år ska upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete är därför viktigt.

Utskottet noterar att det i uppdraget till Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80) ingår att lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Delegationen ska redovisa sitt uppdrag i oktober 2014.

Vidare välkomnar utskottet att regeringen i februari 2013 gav Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att utöka tillsyns- och främjandeinsatserna avseende bl.a. universitetens och högskolornas arbete med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (A2013/697/DISK). Satsningen ska bidra till att DO:s arbete intensifieras inom detta område. DO ska senast den 1 mars 2015 redovisa resultatet av uppdraget till regeringen.

Att i dagsläget öka kravet på företag med mer än tio anställda att årligen upprätta jämställdhetsplaner kan inte anses vara befogat. Mot denna bakgrund avstyrks motionen 2013/14:A288 (S) yrkande 7.

Jämställdhetsintegrering och nationell resurs för jämställdhetsarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden om jämställdhetsintegrering och nationell resurs för jämställdhetsarbete.

Jämför reservationerna 8 (S, MP) och 9 (S).

Motionerna

Socialdemokraterna anser i kommittémotion 2013/14:A288 yrkande 3 av Ylva Johansson m.fl. att jämställdhet ska vara en integrerad del i ordinarie verksamhet. Jämställdhetspolitiken i Sverige bygger på att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas där beslut fattas, pengar fördelas och verksamhet genomförs. Enligt Socialdemokraterna bör jämställdhetsarbetet inte bedrivas i projektform där resultaten ofta är svåra att mäta och utvärdera på lång sikt. Jämställdhetsarbetet bör i stället vara långsiktigt och bedrivas med stadigvarande resurser. I yrkande 6 framhåller Socialdemokraterna att det behövs en nationell resurs för jämställdhetsarbete. För att åstadkomma kontinuitet och kvalitet i det jämställdhetspolitiska arbetet krävs en tydligare samordning. Från statens sida krävs bättre förutsättningar för effektivare styrning, tydligare delegation och mer systematik i såväl insatser som uppföljning. En långsiktig samordning är också nödvändig för myndigheter, kommuner och andra organisationer som bedriver jämställdhetsarbete. Socialdemokraterna ser dock inget behov av en ny myndighet. I stället ser de gärna att en organisation, exempel i form av Nationella sekretariatet för genusforskning, blir ett tydligare stöd i det jämställdhetspolitiska arbetet.

Anna Steele (FP) anför i motion 2013/14:A228 att kraven på arbetet med jämställdhetsintegrering bör skärpas. Motionären anser att ett tydligt styrsystem med återrapporteringskrav i kombination med olika stimulan- smedel skulle ge arbetet med jämställdhetsintegrering den dignitet som krävs för att arbetet ska prioriteras inom statliga myndigheter och bland kommuner och landsting. Motionären anser också att det bör utredas på vilket sätt en nationell förordning om jämställdhetsintegrering skulle kunna medverka till att de jämställdhetspolitiska målen uppnås.

Utskottets ställningstagande

Jämställdhetsintegrering är sedan 1990-talet regeringens övergripande strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Strategin liksom målen gäller på alla beslutsfattande nivåer, såväl nationellt som lokalt i statliga myndigheter.

Utskottet noterar att regeringen har identifierat ett behov av att utveckla och ta ett samlat grepp om arbetet med jämställdhetsintegrering på nationell, regional och lokal nivå. Som ett resultat av detta beslutade regeringen

i september 2011 att det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering ska stärkas och utvecklas med utgångspunkt i en plattform, med insatser på central, regional och lokal nivå. I plattformen ingår flera delar:

- en strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet
- ett utvecklingsprogram för myndigheters stöd till jämställdhetsintegrering på regional nivå
- kvalitetssäkring av utvecklingen av jämställdhetsintegreringen i kommuner och landsting
- insatser för att samla och sprida erfarenheter och kunskaper om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

Inom ramen för plattformen beslutade regeringen i mars 2012 om en ny strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet (U2012/1388/JÄM). Målet är att regeringen ska ha bästa möjliga förutsättningar för att jämställdhet ska genomsyra regeringens politik. Strategin omfattar därför alla beslutsprocesser, men framhåller några centrala områden. Som exempel kan nämnas att könsuppdelad statistik och analyser av konsekvenser för kvinnor och män ska redovisas i propositioner och departementskrivelser, att kommittédirektiv ska tydliggöra på vilket sätt utredningar ska beakta jämställdhet mellan kvinnor och män, att myndighetsstyrningen ska effektiviseras så att myndigheternas verksamhet bidrar till att de jämställdhetspolitiska målen uppnås och att en jämställdhetsanalys ska göras vid handläggning av EU-ärenden som ska beslutas av EU:s ministerråd. Statistiska centralbyrån ska årligen göra en kvantitativ uppföljning av Regeringskansliets arbete.

Syftet med utvecklingsprogrammet för myndigheter är att stärka och vidareutveckla arbetet i statliga myndigheter så att deras verksamheter ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. I programmet ingår 18 utvalda myndigheter, bl.a. Försäkringskassan, Försvarsmakten och Skatteverket. Utvecklingsprogrammet pågår 2013 och 2014 och de myndigheter som deltar ska tjäna som goda och lärande exempel på hur detta arbete kan ske på ett effektivt och hållbart sätt.

Stödet till jämställdhetsintegrering på regional nivå och kvalitetssäkringen av utvecklingen av jämställdhetsintegreringen i kommuner och landsting äger bl.a. rum genom fortsatt stöd till programmet Hållbar Jämställdhet (HÅJ) som drivs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Programmet syftar till att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i kommuner, landsting och kommunala och regionala självstyrelseorgan, bl.a. genom fördelning av utvecklingsmedel. Regeringen har även gett Länsstyrelsen i Gotlands län i uppdrag att genomföra en utvecklingssatsning för att stärka länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering under 2013 och 2014 (U2013/2724/JÄM).

Plattformen innehåller även fortsatta insatser för att samla och sprida kunskaper och erfarenheter om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering. En del i detta arbete är webbportalen Jämställ.nu som är en nationell resurs och ett verktyg för det dagliga arbetet med jämställdhet.

Utskottet noterar att ett omfattande utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet för att intensifiera arbetet med jämställdhetsintegrering. Utskottet menar att regeringens plattform för jämställdhetsintegrering på central, regional och lokal nivå visar att det finns en samlad plan och ett strukturerat sätt för hur jämställdhetsintegrering ska bedrivas på de olika nivåerna. Utskottet välkomnar att utvecklingsarbetet även omfattar myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering.

Mot bakgrund av det ovan sagda kan utskottet konstatera att regeringens insatser för att främja arbetet med jämställdhetsintegrering är omfattande. Därmed avstyrks motionerna 2013/14:A288 (S) yrkandena 3 och 6 och 2013/14:A228 (FP).

Hedersrelaterat våld och förtryck, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör komma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Därmed bifaller riksdagen ett motionsyrkande om förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om bl.a. våld mot utsatta grupper och stöd till unga som lämnat sina familjer.

Jämför reservationerna 10 (M, FP, C, KD), 11 (SD), 12 (V) och 13 (MP, SD, V) samt särskilda yttrandena 1 (MP) och 2 (V).

Motionerna

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:So249 yrkande 9 av Eva Olofsson m.fl. att fler åtgärder vidtas in för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. I stor utsträckning ges insatser till utsatta utifrån tillfälliga lösningar. Kunskapsnivån och beredskapen att hjälpa utsatta är dessutom ojämn i landet, vilket leder till att många inte får den hjälp de behöver och har rätt till. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen bör komma med förslag på konkreta och långsiktiga åtgärder för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Vänsterpartiet framhåller också att det finns brister i arbetet med särskilt utsatta personer. Fokus riktas inte sällan på heterosexuella flickor och kvinnor. Det får till följd att bl.a. pojkars och mäns ofta dubbla utsatthet, som både offer och förövare, hamnar i skymundan. Homo-, bi- och trans-

sexuella personer eller personer med könsöverskridande identitet och uttryck, liksom personer med funktionsnedsättning, barn som lever med skyddad identitet och ensamkommande barn är andra grupper som ofta osynliggörs. I yrkande 10 föreslås därför att regeringen ger Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att lyfta fram dessa gruppers behov av insatser.

De kvinnor, män, flickor och pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer. I yrkande 12 föreslås därför att regeringen ger Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur stödet till redan befintliga verksamheter kan förstärkas. I yrkande 13 anför Vänsterpartiet att det finns ett behov av nationella riktlinjer för hur man ska agera när unga gifts bort utanför landets gränser. Regeringen bör därför ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram sådana riktlinjer.

Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S) anför i motion 2013/14:A290 att det behövs ett långsiktigt och genusmedvetet förändringsarbete om maskulinitet och våld för att stödja unga killar. Ledare och yrkesverksamma inom skola, fritis och föreningsliv bör ges ökad kompetensutveckling och stöd och genusperspektivet i undervisningen bör följas upp. Det behövs också en nationell aktör som ansvarar för våldsförebyggande arbete, sätter upp nationella riktlinjer, samordnar relevanta aktörer och bidrar till att följa upp och utveckla metoder.

Henrik Ripa (M) anför i motion 2013/14:A391 att regeringen bör överväga att se över möjligheten till mer förebyggande arbete när det gäller förtryck, diskriminering och våld i hederns namn. Motionären anser vidare att informationen om diskriminering och våld i hederns namn bör öka i skolorna.

Anna Steele (FP) framhåller i motion 2013/14:A297 att våld och förtryck i hederns namn måste motarbetas. Motionären föreslår bl.a. att barns och kvinnors rättigheter i ett jämställdhetsperspektiv ska vara ett prioriterat ämne inom ramen för flyktingmottagandet. Vidare anføres att mansdominerade etniska organisationer och religiösa samfund har ett ansvar att arbeta med bl.a. frågan om diskriminering och våld i hederns namn.

Stefan Svanström (KD) anser i motion 2013/14:A267 att begreppet skam bör användas i stället för begreppet heder, eftersom det bättre beskriver grunden för det som avses med hederskultur och hedersrelaterat våld och förtryck. Att använda begreppet heder i samband med grova övergrepp kan göra att övergreppen och dess kringliggande problematik förminskas även om syftet är det motsatta.

Utskottets ställningstagande

Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket är ett allvarligt hinder för jämställdhet och för kvinnors och mäns fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Utskottet ser därför positivt på att frågan om att förebygga och bekämpa det hedersrelaterade våldet är en prioriterad fråga för regeringen. Under perioden 2007–2010 antogs två handlingsplaner: Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) och Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229).

När det gäller det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan utskottet konstatera att Länsstyrelsen Östergötland sedan 2004 har haft i uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Det nuvarande uppdraget (2011–2014) innefattar även insatser som syftar till att motverka att unga blir gifta mot sin vilja. Länsstyrelsen Östergötland har fått i uppdrag att samordna redovisningen av det pågående uppdraget där både en nationell och en länsvis bild ska möjliggöras.

Som en del i samordningen skickade Länsstyrelsen Östergötland ut två webbaserade enkäter med syftet att möjliggöra både en nationell och länsvis bild av länsstyrelsernas arbete med uppdraget. Redovisningen av enkätsvaren utgör enligt länsstyrelserna ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet med uppdraget och syftar till att belysa identifierade framgångsfaktorer och förbättringsområden, likväl som resultat av genomförda insatser. En rad framgångsfaktorer har framkommit i enkätsvaren. Bland de mest framträdande nämns att insatserna har utgångspunkt i ett rättighetsperspektiv, att det görs riktade yrkesvisa spetskompetensutbildningar och att det bildas tvärprofessionella kompetens- och resursteam. Bland de svårigheter som nämns i arbetet nämns bristen på implementering i ordinarie verksamhet, att insatserna är avhängiga enskilda personers kompetens och berörda aktörers oförmåga att skapa förtroendefulla relationer till målgruppen.

Utskottet noterar att Länsstyrelsen Östergötland även har i uppdrag att lämna stöd till nationella eller länsövergripande insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Den 18 januari 2013 gick Länsstyrelsen Östergötland ut med inbjudan att ansöka om medel för dessa insatser. I utlysningen för 2013 prioriterades insatser till förmån för barn och unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja, barn och unga som lever med skyddad identitet samt ensamkommande barn och unga. Funktionsnedsättning och könsstymning var två andra prioriterade insatsområden. Länsstyrelsen Östergötland beviljade sju nationella insatser genom vilka samtliga prioriterade områden täcks, bl.a. till Kriminalvården, RFSL Ungdom och Sveriges kvinno- och Tjejjourers Riksförbund. Mot bakgrund av det ovan sagda avstyrks motionerna 2013/14:A267 (KD) och 2013/14:A391 (M).

Av Länsstyrelsen Östergötlands samlade delredovisning 2012 av de pågående uppdragen till Utbildningsdepartementet framkommer att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck saknar hållbara och långsiktiga strukturer avseende förebyggande arbete och insatser till utsatta människor. I stor utsträckning ges insatser till utsatta människor fortfarande utifrån tillfälliga lösningar. Kunskapsnivån och beredskapen att hjälpa utsatta människor är ojämn i landet vilket leder till att många inte får den hjälp de är i behov av och har rätt till. Enligt utskottets mening måste det vara en prioriterad uppgift att se till att långsiktiga och hållbara strukturer byggs upp i hela landet. Regeringen bör därför komma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2013/14:So249 (V) yrkande 9.

Övriga förslag om hedersrelaterat våld och förtryck

I fråga om de förslag som väcks i motion 2013/14:A297(FP) om bl.a. kvinnors rättigheter i flyktingmottagande och etniska organisationers ansvar att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck vill utskottet återigen understryka att Länsstyrelsen Östergötland sedan år 2004 har haft i uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet noterar även att regeringen har gett Nationellt Centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet i uppdrag (U2011/5671/JÄM) att följa upp och utvärdera utbildningsinsatser som har genomförts inom ramen för regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Av NCK:s slutrapport 2013 (U2013/3209/JÄM) framgår att de utbildningsuppdrag som har genomförts inom ramen för regeringens handlingsplaner är ett viktigt steg framåt i arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor samt att utbildningsuppdragen har bidragit till att öka kompetensen inom myndigheter och hos enskilda medarbetare.

Utskottet noterar därtill att regeringen i april 2012 utsåg en nationell samordnare mot våld i nära relationer. I uppdraget ingår bl.a. att stödja berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer för att öka effektiviteten och långsiktigheten i arbetet mot våld i nära relationer. Uppdraget pågår till den 30 juni 2014 (dir. 2012:38). Regeringen har även gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att genomföra en informationskampanj om brott i nära relationer (Ju2013/5789/PO). Uppdraget är en förlängning av tidigare uppdrag och ska slutredovisas i mars 2014. Därtill noterar utskottet att de ideella kvinnojourerna har fått en förstärkning med drygt 20 miljoner kronor 2014 och att stödet till kvinnojourerna permanentas från 2015. Syftet är framför allt att stärka kvinnojourer som arbetar nationellt. Förstärkningen är också ett stöd till de kvinnojourer som tar emot våldsutsatta kvinnor som vänder sig direkt till dem i stället för att gå via kommunerna för att få hjälp och stöd. Mot bakgrund av det ovan sagda avstyrks motion 2013/14:A297 (FP).

Våld mot utsatta grupper

I fråga om våld mot utsatta grupper noterar utskottet att regeringen har gett ett uppdrag till Länsstyrelsen Östergötland (U2011/7068/UC). Uppdraget innebär bl.a. att myndigheten ska ta fram information till unga och utbilda personalgrupper som möter unga. Uppdraget ska också uppmärksamma situationen för unga homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Uppdraget ska redovisas i februari 2015.

När det gäller förändringsarbete om maskulinitet och mäns våld noterar utskottet att regeringen har gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att ta fram kunskapsstöd inriktat på attityder och värderingar i syfte att bekämpa mäns våld mot kvinnor, bl.a. genom att förebygga pojkars och unga mäns utsatthet för och användning av våld (U2011/2232/UC). I myndighetens delrapport Unga och våld (Ungdomsstyrelsen 2013:1) redovisas bl.a. att det finns ett samband mellan attityder till jämställdhet och våldsutövning, både bland flickor och pojkar, och att det är vanligare att unga homo- och bisexuella än heterosexuella unga utsätts för våld. Enligt rapporten är risken för att utöva en våldsam eller kränkande handling högre bland dem med traditionella värderingar kring maskulinitet och femininitet. Av studien framgår också att det våldsförebyggande arbetet har stora utmaningar och dessutom ofta saknar ett genusperspektiv som behövs för att kunna adressera frågor som rör identitet, värderingar, normer och beteenden. För att utveckla det förebyggande arbetet krävs därför bl.a. kunskap om våldets mekanismer, vilka faktorer som påverkar en individs förhållningssätt till våld och i vilka situationer våld uppstår.

Utskottet noterar även att regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att genomföra insatser inom skolväsendet i syfte att främja jämställdhet (U2011/7067/S och U2012/3983/S). Satsningen ska bl.a. ge flickor och pojkar möjlighet att utvecklas oberoende av könstillhörighet, samt ge förskolechefer, rektorer, förskollärare, lärare och fritidspedagoger ökad kunskap om hur undervisningen, sociala relationer och de arbetssätt som används i lärandet kan påverka flickors och pojkars resultat. Uppdraget ska redovisas i mars 2015. I sammanhanget kan det också nämnas att regeringen har utsett en särskild utredare (dir. 2012:97) för att kartlägga och analysera frågor som rör män och jämställdhet. I slutbetänkandet Män och jämställdhet (SOU 2014:6) som redovisades den 13 februari 2014 beskrivs och analyseras mäns livssituation i förhållande till kvinnors i dagens Sverige och hur den har förändrats under senare år. I utredningen beskrivs och analyseras även hur män förhåller sig till jämställdhet. Utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av det ovan sagda avstyrks motionerna 2013/14:So249 (V) yrkande 10 och 2013/14:A290 (S).

Stöd till unga som lämnat sina familjer

I fråga om stöd till unga som lämnat sina familjer noterar utskottet att Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram en vägledning, Våga göra skillnad (Länsstyrelsen Östergötland, 2011:14), för stöd till och rehabilitering av unga som placerats i familjehem eller liknande på grund av att de riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck eller riskerar att bli gifta mot sin vilja. Genom att förstå förtryckets och våldets konsekvenser ska poliser, socialtjänstemän, lärare, skolsköterskor, kuratorer och andra som arbetar med dessa frågor bli bättre på att ge barn och ungdomar rätt skydd, stöd och rehabilitering. Av delrapporten från uppdraget att utveckla och sprida vägledningen Våga göra skillnad framgår att det fortfarande finns brist på grundläggande kunskaper på lokal nivå trots tio års arbete med frågan i Sverige (Länsstyrelsen Östergötland 2012:24). Länsstyrelsen Östergötland framhåller att insatserna behöver samordnas, planeras och följas upp för att säkerställa den sammanhängande skydds- och vårdkedjan. Länsstyrelsen Östergötland anser bl.a. att de unga i målgruppen kan ha behov av en särskild skyddsplan för insatser som rör hotreducering och yttre skydd av den unga/unge, och en särskild vårdplan för de insatser som rör deras behov av stöd och rehabilitering. De skydds- och vårdplaner som finns inom polismyndigheten, socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan ses som användbara verktyg för detta, dels genom att skyddet och stödet då blir tydligt för den som insatserna rör, dels för att ansvaret för insatserna blir tydligt för de olika utövarna. Länsstyrelsen Östergötland menar att ett förslag för den lokala nivån kan vara att polismyndigheter, socialtjänst, åklagare och andra berörda aktörer samverkar kring en skyddsplan för den unga/unge och i denna tydliggör vilka skyddsåtgärder varje aktör ansvarar för. Eftersom det förekommer att unga förs utomlands av sina vårdnadshavare efter att ha brutit upp från familjen är det mycket viktigt att man på den lokala nivån har såväl förhållningssätt och rutiner som konkreta strategier för detta klara för sig. Länsstyrelsen Östergötland menar att ett förslag för den lokala nivån kan vara att ta fram rutiner kring ovanstående i samverkan mellan exempelvis socialtjänsten, polismyndighet och Utrikesdepartementet på den lokala nivån. Länsstyrelsen Östergötland sammanfattar målsättningen för insatserna som att den unge efter den akuta fasen ska ha ett skyddat boende som fungerar, ha en kontinuerlig relation med (åtminstone) kontaktperson, samt tillgång till emotionellt, socialt och praktiskt stöd, vara skyddad fysiskt, ha dagliga rutiner/aktiviteter/sysselsättning, ha tillgång till personer som kan stödja henne/honom och hjälpa henne/honom att hantera kris- och traumareaktioner och ha en plan för om, och i så fall på vilket sätt, kontakten med familjen ska ske. Utskottet anser att de handlingsrekommendationer som Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram bör kunna vara av stort värde i de lokala myndigheternas arbete med att bistå unga som lämnat sina familjer. Mot bakgrund av det ovan sagda avstyrks motionen 2013/14:So249 (V) yrkande 12.

Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap

När det gäller unga gifta som gifts bort mot sin vilja noterar utskottet att regeringen till följd av handlingsplanen för att förebygga och förhindra att unga vuxna blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229) har gett Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att bl.a. ta fram information till unga och utbilda personalgrupper som möter unga (U2011/7068/UC). Uppdraget ska redovisas i februari 2015. Utskottet noterar också att regeringen har gett Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att ta fram och sprida en vägledning i fråga om stöd till och rehabilitering av personer som placeras i skyddat boende eller på annan institution på grund av att de riskerar att bli eller har blivit gifta mot sin vilja (U2011/4322/JÄM). Uppdraget ska redovisas i februari 2014.

Utskottet noterar att Utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir. 2010:54) har lämnat sitt slutbetänkande (SOU 2012:35). Utredningen föreslår att tvångsäktenskap och barnäktenskap kriminaliseras och att möjligheterna till dispens för att ingå barnäktenskap tas bort. Regeringen har den 13 februari 2014 beslutat om en lagrådsremiss om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. I lagrådsremissen föreslår regeringen civilrättsliga och straffrättsliga lagändringar för att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.

Utskottet välkomnar att regeringen följer upp den kraftfulla satsning som har gjorts inom ramen för handlingsplanerna. Utskottet ser positivt på att regeringens ambition för den innevarande mandatperioden är oförändrat hög. Därmed avstyrks motionen 2013/14:So249 (V) yrkande 13.

Våld inom socialt arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hot och våld inom socialt arbete.

Motionen

Meeri Wasberg m.fl. (S) framhåller i motion 2013/14:A367 yrkande 1 att undersökningar bland socialsekreterare och biståndshandläggare har visat att av de som innehar dessa tjänster har män i högre grad än kvinnor blivit utsatta för hot och våld. Regeringen bör därför skyndsamt utreda frågan om hot och våld mot män som arbetar inom socialt arbete. I yrkande 2 föreslås att riktlinjer tas fram om hot och våld mot män som arbetar inom socialt arbete och att dessa görs kända inom verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottets utgångspunkt är att förhållandena i arbetslivet påverkar människors hela livssituation. Därför är det viktigt att främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv så att människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det efter sina förutsättningar. Som utskottet tidigare poängterat (t.ex. i bet. 2012/13:AU6) är insatser för att förbättra arbetsmiljön särskilt betydelsefulla. De minskar utanförskapet genom att motverka utslagning från arbetslivet och öka möjligheterna till inträde, men de bidrar också till att skapa gynnsamma förutsättningar för tillväxt och hälsa. Människor ska kunna vistas i en god arbetsmiljö med arbetsvillkor som möjliggör detta.

Av rapporter som tagits fram av Arbetsmiljöverket framgår att varje dag drabbas arbetstagare så allvarligt av hot eller våld på arbetet att de tvingas vara sjukskrivna. De allra flesta som drabbas arbetar inom de kvinnodominerade branscherna skola, vård och omsorg. Därför är också två tredjedelar av dem som drabbas av hot och våld kvinnor.

När det gäller våld och hot i arbetslivet har arbetsgivaren ett stort ansvar både enligt arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen. Därutöver finns särskilda bestämmelser i Arbetsmiljöverkets föreskrift Våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2). Av föreskriften framgår att det är arbetsgivarens ansvar att förebygga risk för våld eller hot och att upprätta särskilda säkerhetsrutiner för arbete som kan medföra risk för våld eller hot om våld. Vid arbete där det finns risk för återkommande våld eller hot om våld ska arbetstagarna få särskilt stöd och handledning. Arbetsplatser ska också placeras, utformas och utrustas så att risken för våld eller hot om våld förebyggs så långt som det är möjligt.

Därmed får motion 2013/14:A367 (S) yrkandena 1 och 2 anses tillgodosedda och avstyrks.

Avveckling av positiv särbehandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om avveckling av positiv särbehandling inom offentlig verksamhet.

Jämför reservation 14 (SD).

Motionen

Sverigedemokraterna framhåller i kommittémotion 2013/14:A405 yrkande 2 av Mattias Karlsson m.fl. att partiet ställer sig kritiskt till alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön. Sådan praxis inom ramen för offentlig verksamhet bör avvecklas.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet ska Sverige vara ett tolerant och humant samhälle som präglas av mångfald och respekt för individens mänskliga fri- och rättigheter. Diskrimineringslagstiftningen har här en stor betydelse. Denna lagstiftning har till syfte att värna principen om alla människors lika värde och allas rätt att bli behandlade som individer på lika villkor. Ytterst är lagstiftningen ett uttryck för det fria, demokratiska samhället och de värderingar som ligger till grund för samhällsordningen.

Utskottet kan konstatera att Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering men att förbudet mot diskriminering inte syftar till att förhindra åtgärder som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män.

Av Diskrimineringslagen framgår att diskrimineringsförbudet på arbetslivets område (2 kap. 1 § diskrimineringslagen) inte hindrar åtgärder som är ett led i strävanden att främja jämställdhet mellan kvinnor och män och som avser annat än löne- eller andra anställningsvillkor (2 kap. 2 § 2). Denna reglering innebär att s.k. positiv särbehandling på grund av kön är möjlig inom arbetslivet. Den närmare innebörden bestäms i vissa avseenden av bl.a. den svenska regeringsformen och EU-rättens regler.

Diskrimineringsförbudet på utbildningens område i 2 kap. 5 § diskrimineringslagen hindrar inte åtgärder som är ett led i strävanden att främja jämställdhet mellan kvinnor och män vid tillträde till annan utbildning än sådan som avses i skollagen (2 kap. 6 § 1). Positiv särbehandling på grund av kön är alltså tillåten inom utbildningsområdet, med undantag för den utbildning som faller under skollagen. Dessutom är positiv särbehandling tillåten för folkhögskolor och studieförbund om det görs som ett led i strävanden att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning (2 kap. 6 § andra stycket). I enlighet med 7 kap. 12 § andra stycket högskoleförordningen (1993:100) får urval göras med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet.

Utskottet är av uppfattningen att positiv särbehandling inom diskrimineringslagens ramar är en bra ordning och ser inte något skäl att ändra på denna. Motion 2013/14:A405 (SD) yrkande 2 avstyrks.

Övriga förslag om jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jämställdhetsrevision och rapport om kostnaderna för ojämställdheten.

Motionerna

Louise Malmström och Matilda Ernkran (båda S) anser i motion 2013/14: A341 att jämställdhetsutvecklingen i Sverige bör följas upp. Eftersom Diskrimineringsombudsmannen förväntas lägga tonvikten vid arbetet mot diskriminering finns det enligt motionärerna en risk att det proaktiva jämställdhetsarbetet kommer att begränsas. En myndighet bör därför ges i uppdrag att göra en jämställdhetsrevision utifrån statliga mål.

Annika Qarlsson och Solveig Zander (båda C) anför i motion 2013/14: A328 att det behövs en övergripande rapport som belyser statens, näringslivet, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de fastställda målen för jämställdhetspolitiken. Motionärerna framhåller att kostnaderna för ett ojämnt samhälle fortfarande är en vit fläck. För att snabbare kunna åstadkomma förändring är det viktigt att frågan får en grundlig belysning i ett nationalekonomiskt perspektiv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen under den förra mandatperioden genomförde en ambitiös satsning på jämställdhetspolitiken. Satsningen har bidragit till förbättringar inom samtliga av de fyra delmålen för jämställdhetspolitiken och den har inneburit nya möjligheter att kraftsamla kring områden som är i behov av utvecklingen.

När det gäller behovet av en uppföljning av jämställdhetspolitiken kan utskottet konstatera att regeringen återkommande har redovisat arbetet med jämställdhetspolitiken (senast i skr. 2011/12:174, bet. 2012/13:AU10). Det har också gjorts avgränsade uppföljningar inom olika områden inom jämställdhetspolitiken, bl.a. har Brottsförebyggande rådet (Brå) följt upp och utvärderat regeringens satsning på att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (Brå 2010:4 och 2010:18).

Då principen om jämställdhetsintegrering innebär att alla statsråd är ansvariga för jämställdheten inom sina verksamhetsområden kan också utvecklingen av jämställdhetspolitiken följas upp i respektive områdes resultatredovisning i budgetpropositionen. Jämställdhetspolitiken redovisas dessutom på en övergripande nivå inom utgiftsområde 13 i den årliga budgetpropositionen. I en särskild bilaga till utgiftsområdet redogörs även för könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser och insynsråd m.m. Sedan 2002 följs ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män upp i en bilaga till finansplanen. Vissa år har bilagan om ekonomisk jämställdhet haft tematiska fördjupningar, men under senare år har den haft en mer allmän inriktning. Utskottet noterar också att Konjunkturinstitutet har haft i uppdrag att utveckla och föreslå ändringar i bilagan (Fi2011/2210/EA/E3). Uppdraget redovisades i mars 2012 och innehåller bl.a. ett förslag till ny struktur för bilagan och en forskningsöversikt.

Utskottet delar emellertid den bedömning som görs i motionerna att ytterligare uppföljningar av jämställdhetspolitikens effekter måste göras. Utskottet kan dock konstatera att regeringen sedan 2010 har arbetat med att ta fram indikatorer för att möjliggöra en uppföljning av målen och utvecklingen inom jämställdhetspolitiken. Sedan dess har Statistiska centralbyrån (SCB), på uppdrag av regeringen, utvecklat jämställdhetsstatistiken och indikatorer kopplade till de fyra jämställdhetspolitiska delmålen (IJ2010/2217/JÄM). Uppdraget slutredovisades i januari 2012 (U2012/424/JÄM). Som ett led i uppdraget har SCB skapat en portal för en samlad jämställdhetsstatistik. Sedan februari 2012 publiceras den nya statistiken dels uppdelad på jämställdhetspolitikens fyra delmål, dels inom tre temaområden: i och utanför arbetskraften, inom entreprenörskap och företagande samt inom utbildning och forskning. Portalen ger en bred bild av jämställdhetens tillstånd och utveckling i Sverige.

Utskottet noterar att Regeringskansliet har utarbetat ett förslag till uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken med utgångspunkt i SCB:s indikatorer. Resultatet av arbetet har redovisat i departementspromemorian Ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken (Ds 2013:37). Baserat på denna studie har regeringen identifierat 25 indikatorer som ska användas för att årligen följa upp jämställdhetspolitiken. Utöver dessa 25 indikatorer, som avser den årliga uppföljningen, finns ytterligare indikatorer som SCB har tagit fram och som SCB har i uppdrag att kontinuerligt uppdatera och göra tillgängliga på sin hemsida. Utskottet noterar även att regeringen avser att göra fördjupade och sammanhållna uppföljningar med 4-6 års intervall.

Enligt utskottet är det ett viktigt steg framåt att ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken etableras. Det bidrar till kontinuitet och struktur för jämställdhetspolitiken. En strategisk och förutsägbar uppföljning ger bättre förutsättningar att ta till vara resultat och erfarenheter från den förda politiken, vilket bidrar till ökad kvalitet och långsiktighet inom politikområdet.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2013/14:A341 (S) och 2013/14:A328 (C).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. En jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:A218 av Jasenko Omanovic och Susanne Eberstein (båda S),

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motionerna

2013/14:A203 av Eva Flyborg m.fl. (FP) och

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Kvinnor och män ska ha samma frihet och självständighet. De ska också ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter och makt att forma sina liv. Det förutsätter en inkomst som det går att leva på, både som yrkesarbetande och som pensionär.

Medlingsinstitutets rapporter visar dess värre att skillnaderna är stora mellan kvinnor och män. Den genomsnittliga månadslönen för heltidsarbete för kvinnor är 27 600 kronor medan den för män är 32 100 kronor. När kvinnor och mäns löner jämförs utan att hänsyn tas till att de stor utsträckning arbetar inom olika sektorer och yrken har kvinnorna i genomsnitt 86,1 procent av männens lön. Den oavvägda löneskillnaden mellan kvinnor och män är 13,9 procent. Om man tar hänsyn till skillnader i yrke, utbildning, ålder och arbetstid blir den s.k. oförklarade löneskillnaden 6,1 procent. Kvinnor och ungdomar används dessutom ofta som flexibilitetsbuffrar på arbetsmarknaden. De anlitas vid behov och vid arbetstoppar. Kvinnor får i högre grad än män deltids- och tidsbegränsade anställningar i stället för fasta jobb och har mer ensidiga och monotona arbetsuppgifter.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är också stor. Bland kvinnorna är sysselsättningsgraden 62,8 procent medan männens sysselsättningsgrad är 68,2 procent. Vi socialdemokrater anser att det behövs en politik som är inriktad på att öka sysselsättningsgraden främst bland kvinnor.

Vi socialdemokrater anser att kvinnor ska ha samma möjligheter till arbete och egen försörjning som män. Därför måste alla hinder röjas ur vägen för kvinnors rätt till arbete och utbildning. I dag är det dock stora skillnader mellan de åtgärder som erbjuds arbetssökande kvinnor respektive män. Kvinnor får t.ex. inte ta del av arbetsmarknadsutbildningar i samma utsträckning som män. Kvinnor erbjuds inte heller samma möjligheter som män till omskolning och andra stöd för att hitta ett arbete. Lika möjligheter oavsett kön är en förutsättning för att vi ska kunna bryta de könsstrukturer som i dag finns på den svenska arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill också anföra att unga kvinnor och män vill leva sina liv jämställt och vill ha både rätt, möjligheter och förutsättningar att vara ekonomiskt självständiga och självförsörjande genom sina arbeten. De vill också ha förutsättningar att förena arbetsliv och föräldraskap. Många kvinnor har dock fortfarande huvudansvaret för det obetalda hemarbetet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. En jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 11 och avslår motionerna

2013/14:A203 av Eva Flyborg m.fl. (FP),

2013/14:A218 av Jasenko Omanovic och Susanne Eberstein (båda S),

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna betraktar det inte nödvändigtvis som ett problem att kvinnor och män delvis gör olika livs- och yrkesval, inte så länge det är ett resultat av fria val och så länge det finns utrymme för enskilda att bryta mot normen. Vi ser det således inte som problematiskt att det är fler kvinnor än män som väljer att arbeta inom den offentliga sektorn. Att arbetsvillkoren, arbetsmiljön och löneutvecklingen är dålig inom den offent-

liga sektorn och att detta drabbar många kvinnor och en del män i vårt land är däremot något vi betraktar som ett stort problem. Den viktigaste åtgärden för att komma till rätta med stress, arbetsskador och andra uttryck för dålig arbetsmiljö är enligt vår mening en kraftig personalförstärkning i synnerhet inom vården och omsorgen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Jämställda löner, punkt 2 (S, MP, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 och avslår motion 2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S) yrkande 1.

Ställningstagande

Staten har som arbetsgivare ett ansvar för lönesättningen inom statliga verksamheter, men staten har också ett ansvar för att bidra till den samhällsutveckling som målet för jämställdhetspolitiken utgör. Därför bör staten ta initiativ till en handlingsplan för jämställda löner och för att osakliga löneskillnader motverkas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Medlingsinstitutet, punkt 3 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna 2013/14:A212 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och 2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jämställda löner och ekonomisk självständighet är en förutsättning för att åstadkomma jämställdhet. Utvecklingen på jämställdhetsområdet går dock åt fel håll. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män består. Medlingsinstitutets rapport visar att 2011 tjänade kvinnor knapp 85,9 procent av mäns löner. Löneskillnaden mellan kvinnor och män är därmed 14,3 procent. Arbetet mot osakliga löneskillnader är ytterst ett ansvar för arbetsmarknadens parter, men politiken måste definiera målsättningar och skapa förutsättningar. Miljöpartiet föreslår att Medlingsinstitutet ges ett tydligt uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadens parter föreslå aktiva åtgärder mot de strukturella löneskillnaderna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Medlingsinstitutet, punkt 3 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A212 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S) yrkandena 2 och 3 samt

2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Medlingsinstitutets uppdrag är att bidra till en väl fungerande lönebildning. En utgångspunkt är att den konkurrensutsatta industrin sätter märket för löneökningstakten. Men myndigheten ska också verka för jämställda löner. Det är uppenbart att Medlingsinstitutets praxis har kommit att stå i vägen för det sistnämnda målet. Det blev tydligt i samband med avtalsrörelsen 2012 då Medlingsinstitutet tidigt slog fast att myndigheten inte skulle medverka till några avtal som översteg den löneökning på 2,6 procent som industriavtalet gav. Det var en tydlig signal till arbetsgivaren att de inte ens behövde förhandla om de jämställdhetsåtgärder som bl.a. Handels och Kommunal hade begärt. Medlingsinstitutets tolkning av uppdraget innebär i praktiken att det inte är någon idé för fackförbunden att prioritera strukturell utjämning av löneskillnader mellan mans- och kvinnodominerade yrken.

Vänsterpartiet anser att Medlingsinstitutets uppdrag behöver förändras så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska de strukturella löneskillnaderna mellan mans-

och kvinnodominerade yrken omöjliggörs. En systematisk utjämning av strukturella löneskillnader mellan män och kvinnor ska tvärtom vara en del av begreppet ”en väl fungerande lönebildning”. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 4 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motion

2013/14:A212 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

I juni 2013 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att ändra reglerna för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner. Enligt tillkännagivandet ska lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner göras varje år. Endast företag med färre än tio anställda ska undantas från kravet.

Sverigedemokraterna uppmanar därför regeringen att skyndsamt följa riksdagens tillkännagivande och återkomma med ett lagförslag om ändrade regler för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Jämställdhetsplaner, punkt 5 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Våren 2013 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om behovet av en lagstiftning som slår fast att lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner ska göras varje år samt att endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill också ha en lagstiftning som slår fast att planer för jämställdhetsarbete ska göras varje år. Endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från denna skyldighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Jämställdhetsintegrering, punkt 6 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion 2013/14:A228 av Anna Steele (FP).

Ställningstagande

Jämställdhetspolitiken i Sverige bygger på att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas där beslut fattas, pengar fördelas och verksamhet genomförs. Sedan 1994 har Sverige haft jämställdhetsintegrering som strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Det betyder att jämställdhetsarbetet ska vara en integrerad del i den ordinarie verksamheten.

Jämställdhetsarbetet ska inte bedrivas i projektform där resultaten är svåra att mäta och utvärdera. Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet anser att jämställdhetsarbetet är långsiktigt och måste bedrivas med stadigvarande resurser.

Vi anser vidare att det är dags att lyfta jämställdhetsarbetet ytterligare. Vi måste bort från den nuvarande ordningen med projekt och korta uppdrag. För att åstadkomma kontinuitet och kvalitet i det jämställdhetspolitiska arbetet krävs en tydligare samordning. Från statens sida krävs bättre förutsättningar för effektivare styrning, tydligare delegation och mer systematik i såväl insatser som uppföljning. En långsiktig samordning är också nödvändig för myndigheter, kommuner och andra organisation som bedriver jämställdhetsarbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Nationell resurs för jämställdhetsarbete, punkt 7 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en permanent resurs för det jämställdhetspolitiska arbetet. Verksamheten ska vara kunskapsdriven och ha potential att långsiktigt samla kompetens för att följa upp, utvärdera och analysera den generella utvecklingen likväl som insatser och effekter av dessa, utveckla metod- och processtöd anpassade för olika verksamheter samt förmedla forskning, kunskap och information till olika målgrupper och verksamheter. Det krävs en bred kompetens som säkerställer både genusvetenskaplig förankring och fördjupade kunskaper om jämställdhetens praktik, politik och organisering. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 8 (M, FP, C, KD)

av Jessica Polfjärd (M), Maria Plass (M), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Christer Nylander (FP), Jenny Petersson (M), Penilla Gunther (KD) och Göran Lindell (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 9, 2013/14:A267 av Stefan Svanström (KD) och 2013/14:A391 av Henrik Ripa (M).

Ställningstagande

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket är ett allvarligt hinder för jämställdhet och för kvinnors och mäns fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Vi i Alliansen ser därför positivt på att frågan om att förebygga och bekämpa det hedersrelaterade våldet är en prioriterad fråga för regeringen.

När det gäller det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan vi konstatera att Länsstyrelsen Östergötland sedan år 2004 har haft i uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Det nuvarande uppdraget (2011–2014) innefattar även insatser som syftar till att motverka att unga blir gifta mot sin vilja. Länsstyrelsen Östergötland har fått i uppdrag att samordna redovisningen av det pågående uppdraget där både en nationell och en länsvis bild ska möjliggöras.

Enligt vår mening kommer de behov och brister som länsstyrelserna identifierat i sina redovisningar att ligga till grund för det fortsatta arbetet med uppdraget. Länsstyrelserna kommer även i framtiden att fokusera på kompetens- och metodutveckling samt insatser som främjar samverkan.

Vi välkomnar det metodutvecklingsarbete som bedrivs av länsstyrelserna och den bredd i insatserna som stödet via Länsstyrelsen Östergötland har möjliggjort.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör motionsyrkandena avslås.

11. Övriga förslag om hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 9 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A297 av Anna Steele (FP).

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater anser att regeringen har gjort stora insatser mot diskriminering och förtryck i hederns namn men det behövs mer. Vi anser att barns och kvinnors rättigheter i ett jämställdhetsperspektiv ska vara ett prioriterat ämne i introduktionen inom flyktingmottagningen. Det är av yttersta vikt att lärare undervisar i värdegrundsfrågorna gällande demokrati och jämställdhetsarbete.

Vi anser också att arbetet med normer och värderingar kring barns och kvinnors rättigheter och frågan om diskriminering och våld i hederns namn måste startas bland slutna, mansdominerade etniska organisationer och religiösa samfund. Slutna mansdominerade etniska organisationer och samfund som upprätthåller kollektivistiska normer där t.ex. föräktenskapliga kärleksrelationer förbjuds och där medlemmarna uppmuntras att inte umgås eller gifta sig utanför den egna gruppen bör erbjudas resurser för att utveckla långsiktiga samarbetsprojekt för att föra dialog om jämställdhet och mansrollens betydelse i uppfostran i relation till kultur och religion.

Vi anser även att Sverige bör lyfta dessa förlagspunkter i EU och se till att kartläggningar över omfattningen av diskriminering av förtryck i hederns namn genomförs i EU-länderna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Våld mot utsatta grupper, punkt 10 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motion 2013/14:A290 av Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S).

Ställningstagande

Det finns brister i arbetet med särskilt utsatta personer när det gäller kompetens, bemötande och insatser. Fokus läggs fortfarande till stor del på heterosexuella flickor och kvinnor. Detta får till följd att bl.a. pojkars och mäns dubbla utsatthet, som både offer och förövare, hamnar i skymundan. Homo-, bi- och transsexuella personer eller personer med könsöverskridande identitet och uttryck är grupper vars behov tenderar att åsidosättas. Personer med funktionsnedsättning, barn som lever med skyddad identitet och ensamkommande barn är andra grupper som ofta osynliggörs. Regeringen bör därför ge Länsstyrelsen Östergötland i särskilt uppdrag att lyfta fram dessa gruppers behov av insatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Stöd till unga som lämnat sina familjer, punkt 11 (MP, SD, V)

av Mehmet Kaplan (MP), Mattias Karlsson (SD) och Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Kvinnor och män, flickor och pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer. Att flytta till en ny ort utan att kunna upprätthålla kontakten med vänner och familj kan leda till stor utsatthet och isolering. Regeringen bör därför ge Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur stödet till redan befintliga verksamheter kan förstärkas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Avveckling av positiv särbehandling, punkt 14 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater ställer oss kritiska till alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön. Vi anser att all sådan praxis inom ramen för offentlig verksamhet bör avvecklas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap, punkt 12 (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Alla har rätt att välja om och med vem de ska gifta sig med. Mänskliga rättigheter är inte kompromissbara. Friheten att fritt utforma sitt liv är en mänsklig rättighet. I den friheten ingår rätten till självbestämmande och möjligheten att uttrycka sin kärlek, sexuella läggning och könsidentitet utan rädsla för diskriminering eller straff. Det är grundläggande i Miljöpartiets politik. Barn ska inte kunna ingå äktenskap. Trots det är det alltför många kvinnor och flickor som lever i äktenskap som de tvingats in i av sina föräldrar. Miljöpartiet anser att lagstiftningen ska förändras så att det blir straffbart för föräldrar att arrangera äktenskap för sina minderåriga barn samt att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år tas bort. Den bristande lagstiftningen gör det svårt att motverka förekomsten av barn- och tvångsäktenskap. Detsamma gäller för att förhindra äktenskapsliknande förbindelser, s.k. informella äktenskap. Förutom lagstiftning finns det också ett behov av nationella riktlinjer för hur man ska agera när unga gifts bort utanför landets gränser. Regeringen bör därför ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram sådana riktlinjer.

2. Nationella riktlinjer mot tvångsäktenskap, punkt 12 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Alla har rätt att välja om och med vem de ska gifta sig med. Barn ska inte kunna ingå äktenskap. Trots det är det alltför många kvinnor och flickor som lever i äktenskap som de tvingats in i av sina föräldrar. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen motionerat om att förändra lagstiftningen så att det blir straffbart för föräldrar att arrangera äktenskap för sina minderåriga barn samt att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år tas bort. Den bristande lagstiftningen gör det svårt att motverka förekomsten av barn- och tvångsäktenskap. Detsamma gäller för att förhindra äktenskapsliknande förbindelser, s.k. informella äktenskap. Förutom lagstiftning finns det också ett behov av nationella riktlinjer för hur man ska agera när unga gifts bort utanför landets gränser. Regeringen bör därför ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram sådana riktlinjer.

Mot bakgrund av att Regeringen har aviserat att den ska lämna en proposition den 18 mars 2014 som innehåller förslag som ska motverka tvångsäktenskap som motsvarar Vänsterpartiets krav på detta område avstår vi från att reservera oss i detta betänkande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:So249 av Eva Olofsson m.fl. (V):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör komma med förslag på långsiktiga och hållbara strukturer när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Länsstyrelsen Östergötland i särskilt uppdrag att lyfta fram vissa gruppers behov av insatser.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur redan befintliga verksamheter kan förstärkas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för hur man ska agera när unga gifts bort utanför landets gränser.

2013/14:A203 av Eva Flyborg m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av ett nationellt jämställdhetsindex.

2013/14:A212 av Josefín Brink m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Medlingsinstitutets uppdrag bör förändras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag om ändrade regler för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner.

2013/14:A218 av Jasenko Omanovic och Susanne Eberstein (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet i arbetslivet.

2013/14:A228 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade krav på arbetet med jämställdhetsintegrering.

2013/14:A267 av Stefan Svanström (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda begreppet skam i stället för heder i enlighet med vad som anförs i motionen.

2013/14:A279 av Mattias Jonsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ökad jämlikhet, vad gäller löneläge, mellan mans- och kvinnodominerade yrkesområden och branscher.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppdrag att modernisera Medlingsinstitutets uppdrag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga Medlingsinstitutets regleringsbrev samt förordning med instruktion.

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors ställning på arbetsmarknaden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsarbete som en integrerad del i ordinarie verksamhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell resurs för jämställdhetsarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsplaner.

2013/14:A290 av Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett långsiktigt och genusmedvetet förändringsarbete kring maskulinitet och våld.

2013/14:A292 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för jämställda löner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligt uppdrag till Medlingsinstitutet om aktiva åtgärder för jämställda löner.

2013/14:A297 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motarbeta våld och förtryck i hederns namn.

2013/14:A328 av Annika Carlsson och Solveig Zander (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en rapport som belyser samhällets sammanlagda kostnader för ojämställdhet i enlighet med motionens intentioner.

2013/14:A341 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör ske en uppföljning av jämställdhetsutvecklingen genom en jämställdhetsrevision utifrån statliga mål.

2013/14:A367 av Meeri Wasberg m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör utreda frågan om hot och våld mot män som arbetar inom socialt arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram riktlinjer kring hot och våld mot män som arbetar inom socialt arbete samt göra dem kända inom verksamheten.

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer jämställt arbetsliv.

2013/14:A391 av Henrik Ripa (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten till mer förebyggande arbete när det gäller förtryck, diskriminering och våld i hederns namn.

2013/14:A405 av Mattias Karlsson m.fl. (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvotering och positiv särbehandling på basis av kön.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att regeringen snarast återkommer med besked om när de årliga lönekartläggningarna kommer att återinföras.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att förbättra villkoren för de anställda inom offentlig sektor.